

Ahilik ve yükselen değerler

Galip Demir

Ulusların tarihi birikimleri, k l t rel ve sosyal y nden oldu u kadar ekonomik alandaki zenginlikleriyle de nem kazanır. T rk tarihi bu açıdan de erlendirildi inde kar ımıza Ahilik çıkmaktadır. Ahilik, hem sosyo-k l t rel hayatın d zenlenmesinde, hem de çalı ma hayatının kurallarının koyulup korunmasında etkin rol oynamı tır. Ahi kurumunun y netimindeki fertler; çalı ma, bilgi, akıl, ahlak gibi kavramların bilinci içerisinde toplumsal hayatın g nencini sa lamı lardır.

Bir taraftan toplumun inanç ve gelenekleri di er taraftan ise çalı ma, ahlak ve bilginin erdemi... iki kayna ın bile kesi olarak ekilenen Ahilik, g c n ve etkisini g n m ze kadar s rd rm t r.

O halde Ahilik nedir? Ne zaman kurulmu tur? Kurucuları kimdir? Kaynakları, kuralları, faaliyetleri nelerdir? Ahi s zc n n çe itli anlamları vardır.

Ahilik kurumunun do u u

Ahilik, T rklerin Anadolu'da kar ıla tıkları sosyal ve ekonomik sıkıntılara ç z m getirmek ve yerli Bizans ekonomisine kar ı rekabet edebilmek ihtiyacından do an zg n bir kurulu tur. Ba langıçta Anadolu'daki T rk esnaf, sanatkar ve reticiler birli i olarak faaliyette bulunan rg t, daha sonra toplumun t m katmanlarını içine alacak biçimde geli me g ster mi tir. Ahili in geli mesine katkı sa layan en nemli etken, kurumun ortaya koydu u ilkeleridir. Ahilik d ncesini meydana getiren ilkelerin kayna ı, çok daha eski tarihlere dayanmakla beraber kurumun asıl faaliyetlerinin XII. y zylda ba ladı ı tesbit edilmi tir.

De i ik lkelerde farklı amaçlarla tesis edilen dernekler, cemiyetler, korparasyonlar Ahilik kurumuna benzetilmekte ve Ahili in kurulu k keninde bu derneklerin etkisi oldu u s ylenmektedir. Bunlar, hvan 's-safa, F tuvvet te kil tı, Melamilik, bazı tarikatlar, Mason dernekleri, Avrupa'nın eski esnaf loncaları, valyelik kurulu larıdır. Bu kurulu lar ile Ahilik mukayese edildi inde, aralarında nemli farklılıklar

tespit edilmekle birlikte bu kurulu ların bazı rit elleri Ahili-e benzemektedir.

Ahi Evran

Ahilik te kilatının kurucusu iktisatçı, filozof Ahi Evran'dır. Ahi Evran, 1171'de Azerbaycan'ın Hoy kasabasında do du. Ahi Evran ilk tasavvuf terbiyesini, Hoca Ahmet Yesevi'den, ilmini de Fahreddin-i Razi'den almı tır.

Se lçuklu Sultanı I. Gıyaseddin Keyh srev zamanında Anadolu'ya gelen Ahi Evran, Konya'da Sultan'a ithafen Letaif-i Gıyasiye adındaki kitabını sunar. Kitabın I. cildi felsefe, 2. cildi ahlak ve siyaset, 3. cildi fıkıh (slam Hukuku), 4. cildi dua ve ibadetler hakkındadır. bni Sina hayranı olan h k m dar, kendisine sunulan kitapları be enmekle kalmaz, eserlerine ve nerilerine nem verir. Çalı ma hayatıyla ilgili nerilerini hayata geçirmesi için de kendisine yardım eder.

1205 yılında Kayseri'ye giden Ahi Evran, burada bir deri imalathanesi kurar. Kayseri'de devletin deste i ile debba ları ve di er sanatları da içine alan b y k bir sanayi sitesinin kurulmasına nc l k eder.

zzetin Keykavus'dan sonra ba a geçen Alaeddin Keykubat, babası gibi Ahi retim birliklerini desteklemeye devam eder. Kayseri rne i retim birlikleri ve sanayi siteleri di er ehirlerde de kurulmaya ba lar.

Sultan Alaeddin Keykubat'dan sonra ba a o lu II. Gıyaseddin Keyh srev geçer. Ahiler, Alaeddin Keykubat'ın ld r lmesinde o lunun parma ı oldu unu renmeleri ve yeni sultanın devlet y netimindeki ba arısızlıkları nedeniyle onu kabullenemezler. Ahi Evran'ı çekemeyenler ise, bu firsattan yararlanarak sultanla onun arasını açarlar.

Ahi Evran, bu y zden Konya'dan ayrılmak zorunda kalarak Denizli'ye oradan da Kır ehir'e gelerek Ahi birliklerinin te kil tlandırılmasına hız verir.

Kır ehir'e e i Fatma Ana ile yerle en Ahi Evran, e inin kurdu u Anadolu Kadınlar Birli i (Bacıyan-ı Rum) te kil tını da himaye ederek, her iki te kil tın (Ahiyan-ı Rum) ge-

li mesi için çaba sarfeder. Anadolu Kadınlar Birli i, d nyada kurulan ilk kadın te kil tıdır.

Ahi Evran kendi mesle i olan debba lık dalından ba ka 32 çe it esnaf ve sanatk rın lideri olmu tur. Ahi Evran'ın Anadolu'da kurdu u Ahilik Te kilatı'nın asıl amacı, ilim ve bilgiyi insanlı ın hizmetine sunmaktır. T rkler Anadolu'ya yerle irken, d nemin bilim adamları pozitif ilimlerin g n delik hayatta kullanılmasını ve insanların da bundan fayda lanmasını ng rmektedir.

lmin tekni e uyarlanmasına rnek olarak, Cizreli smail

Ahili in iktisadi kalkınmadaki rol

Selçuklu devleti d neminde, kaliteli, bol ve ucuz retim metodunu benimseyen ve uygulayan Ahi Birlikleri, kısa zamanda halkı refaha ve huzura kavu turmu tur. Osmanlı devleti kurulduktan sonra da Ahi retim Birlikleri faaliyetlerini s rd rm lerdir. Osmanlı'nın iktisaden geli mesinde sistemin nemli rol olmu tur. Nitekim 15. ve 16. y zylda bile T rkiye'nin Avrupa kar ısında dı ticaret açısından daha avantajlı bir durumda oldu u g r l r. T rkiye'nin toplam ihracat tutarı bu d nemde ithalatından fazladır. lkedeki

«htisab Ağalar» çarşı pazar denetimi yaparak, halkın aldatılmasına engel olurlard»

B. Rezzaz isimli bilim adamının kitabında, birçok otomatik makinanın projelerinin çizildi i ve tariflerinin yapıldı ı, hatta bazı projelerinin uygulandı ı bilinmektedir. Bu makina ve robotlara rnek olarak, su saati, otomatik musluk, el yıkama ve abdest alma esnasında kendili inden su d ken makina, kendi kendine m zik çalan makina, otomatik su tulumbaları, su fi kırtan fiskiyeler, ifreli anahtarlar, de i ik hareketler yapan robotlar yer alır. Ahi Evran, terc meleri dahil yirmiye yakın eser bırakmı tır.

retilen her t rl mam l, ihtiyacı kar ılayacak kapasitededir. pekli dokuma, deri i leri, diki i neleri gibi mam ller dı piyasalarda çok aranan mallar arasındadır. Sanayinin geli ti i T rkiye'de, el sanatları ileri durumdaydı. Bazı kaynaklardan edinmi oldu umuz bilgilere g re Fransa Kralı'nın Osmanlı devletinden iki milyon d ka borç para ve askeri yardım istemi olması, talya'nın bu day ihtiyacı T rkiye'den kar ılama durumunda kalı ı, ngiliz Kraliçesi Elizabeth'in T rkler'in y n boyama tekni ini renmek için gizli sanayi

casusu g ndermi olması, Osmanlı devletinin iktisad açı-
dan Avrupa'dan ileri oldu unun g stergesidir.

Ahi Birlikleri'nde e itim

Ahi Birlikleri'nde e itimin amacı, ferdin ahlaki, mesleki bil-
gi ve becerilerini arttırmak ve onu bu y nde yeti tirmektir.
Ahilikte, meslek ve ahlak e itimi bir arada verilirdi.

1- dı ındaki e itim:

Genel e itim niteli inde olup, ferdi geli tirmeye y neliktir.
Dini ve ilmi bilgiler yanında konu ma, edebiyat dersleri ve-
rilirdi. Gençlerin yeteneklerini ge-
li tirmek için g zel yazma, musiki
dersleri, davranı kaideleri, askeri
bilgi ve spor e itimi dersleri ko-
nulumu tu. Zaviyelerde eski T rk
destanları Kutadgu Bilig ve Ahi Ev-
ran'ın kitapları yanında f tuvvetna-
me denilen, Ahili in ahlak nizam-
namesi olarak bilinen kitaplar oku-
tulurdu. F tuvvet kitapları bir ba-
kımā sl m tasavvufunun geli tirdi-
i Kur' n ve hadislere dayanan g -
zel ahlak ve ideal insan tipini belir-
leyen kitaplardı. Bu eserler yalnız
gençlerin de il toplumun tamamı-
nın uyması istenilen ahlaki kuralla-
rı içerirdi. Burgazi F tuvvetname-
si'nde i ahl kını meydana getiren
kurallar yle sıralanmaktadır:

- Ahiler birkaç i veya sanatla
de il yeteneklerine en uygun olan
bir i veya sanatla u ra malıdır.

- Ahinin eme ini de erlendirecek ve
onurunu koruyacak bir i i, zellikle bir sa-
natı olmalıdır.

- Ahi, do ru olmalı, eme iyle haketti inden fazlasını ka-
zanma yoluna sapmamalıdır.

- Ahi, i inin ve sanatının geleneksel pirlerinden kendi us-
tasına kadar b t n b y klere içten ba lanmalı, sanatında,
davranı larında onları rnek almalıdır.

- Ahi, bilgi sahibi olmalı, bilginleri sevmeli, onlara kar ı
k ç k d memeli, aldı ı bilgileri yerinde ve zamanında
kullanmalıdır.

Ayrıca Ahili in açık ve kapalı olmak zere 6 artı vardır.

Açık Olanlar: C mertlik, tevazu sahibi, konuksever ve
sofrası açık olmak, yani aç geleni tok yollamaktır.

Kapalı Olanlar: Dilini tutmak, dedikodu yapmamak, k t
s z s ylememek, kimsenin ayıbını g rmemek, kimseye k -
t g zle bakmamak, kimsenin onuruna, namusuna g z dik-
memektir. Ancak bu artları ta ıyanlar Ahi olabilmekteydi.

Ahi Evran'ın, Ahi Sanat Birlikleri'nde okutulan kitapların-
da insanların ihtiyaçlarının g r lmesi için çe itli meslek-
lerin ya atılması ve yeni sanat dallarının da ara tırılması ne-
rilmi tir. Esnafılıkta do ruluk, arttır. Do ru çalı mayan, hile

yapan esnaf derhal cezalandırılır
ve b yle esnaftan alı veri yapıl-
maması için halka duyuru yapılır-
dı. Bu gelenek, Ahi Birlikleri'nde
uygulanmı tır.

Allah, akılla donattı ı insanları
mutlu ya atmak zere yaratmı tır.
Devlet y neticilerinin g revleri
ise, lkesinde yurttā larının çe itli
ihtiyaçlarını kar ılayacak bol mal
ve hizmet retimini yapmak ve
adaletle da ıtımını sa lamak, top-
lumdaki insanların mutlu ya a-
malarını temin etmek ve devamı-
nı sa lamaktır.

Ahi zaviyelerinde muallimler
(retmen) yanında i sahibi s-
tadların, y ksek renim g ren
alimlerin, kadınların, hatiplerin,
y ksek devlet adamlarının gelip
ders vermeleri, Ahi zaviyelerinde
e itime verilen nemi g ster-

mektedir. Osmanlı Devleti'nin kurucusu
Osman Gazi'nin eyh Edebalı zaviyesinde
e itim g rd bilinmektedir. Medreselerde ders zamanla-
rının haricinde m derrisler ile renciler arasındaki diyalö-
un yok denecek kadar az oldu u bilinmektedir.

2- ba ında e itim:

ehir ve kasabalarda mal ve hizmet retimi ile u ra an
kimseler retim veya ticaretin t r ne g re isim alırdı. Ba
tarafına Esn f kelimesi gelerek (Esn f-ı Nakka n ekinde
s ylendi i gibi) i grubunun b t n n içine alacak ekil-

Ahi Evran'ın temsili resmi

de Esn f-1 Sanat, Erbab-1 Sanat veya Esn f-1 Sinaî, Erbab-1 Sinaî de denirdi. retim, genelde, sanayi sitelerinde aynı i kolundaki Erbab-1 Sinaî'nin faaliyet g sterdi i yerlerde yapılır, her i kolunun ayrıca bir birli i olurdu.

yeri sahibi usta (retmen) olup, daha nce çalı tı ı i yerinden ve mesle ini rendi ine dair birli inden, icazet (diploma) ve i yeri açma izni almı olan kimseydi. Bir gencin usta olabilmesi ve kendi i yerini açabilmesi için de i ik renim kademelerinden geçmesi gerekirdi. Bir gencin Ahi Birli i'ne ye olabilmesi için mutlaka geçimini temin edebilecek bir i veya bir sanatının olması aranırđı.

Sanat e itimi

yerinde gençlere ahlak ve sanat e itimi birlikte verilirdi. Gençlere ya larına ve renim s relerine g re verilecek bilgiler de programlanmı tı. Ancak renci olgunla tıkça ve yetenekleri arttıkça bilgiler belirlenen lç llerde arttırı lırdı. Mesela yamaklık ve çıraklık s resince en az 124 us l ve erken kaidesi retilirken, ustalık, pirlık, stadlıkta ya-

Ahi Birlikleri'nde y netim

Anadolu Selçuklu devleti zamanında, Osmanlı'nın ilk yıllarında kurulan Ahi Birlikleri, askeri ve y netici sınıfını temsil eden resm otorite dı ında halk tarafından kurulan sivil toplum kurulu larıydı. Bu kurulu ların ba ında, sanat birliklerinin seçtikleri Ahi Babalar vardı. Aynı zamanda mahalli sivil idarenin ba kanı durumunda olan Ahi Babalar, 16. y zyıla kadar bu stat lerini korudular. Daha sonra resmi otoritenin tasdik ve tayin etti i (Keth dalık) kurumuna d n en Ahi Babalık, b ylece yarı resmi kurum haline geldi.

Ahi Birlikleri'nde iki çe it ye bulunurdu. Birinci grupta çırak, kalfa, ustadan olu an; y netilen grup, ikincisinde Ahi Baba, Yi itba ı, Keth da'dan olu an y neticiler grubu vardı. yerlerinde, çırak, kalfa ve usta hiyerar isi içinde çalı an ve retim yapan birinci gruptakiler aynı zamanda birli in maddi gelir kayna ını sa lıyorlardı.

Y netim kurulu

Ahi Sanat Birlikleri, Y netim Kurulu ve B y k Meclis olmak

Ahilik sisteminde para amaç de il, araçtır. Bu bakımdan i yerlerinde imal edilen herhangi bir r n n fiyatı, o r nde kullanılan hammaddenin ve i çilik de erlerinin toplamından ibarettir...

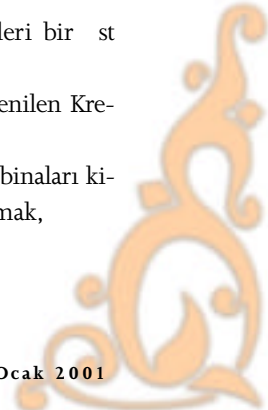
Ahilikte, meslekta larının r nlerini taklit etmek yle dursun "ben siftah ettim, kom um siftah etmedi" diyerek, bir satıcı m terisini, rakibine rahatlıkla g nderirdi.

ni mesle in en st kademesine gelindi inde 740 us l ve erkanın bilinmesi gerekirdi. Aynı kaide, sanat ve teknik reniminde de geçerli idi. Sonuçta usta, mesle in t m sırlarını renmi olurdu.

Çıraklıktan kalfalı a, kalfalıktan ustalı a geçi te mutlaka t ren yapılırdı. Çıra ın veya kalfanın ba lı oldu u Ahi Birli i'nden b yle bir t ren için o i yerinin ustası izin isterdi. Bu t ren için gerekli hazırlıklar, o i kolunun birlik ba kanlı ı tarafından yapılırdı. Birlik Ba kanı, olu turdu u heyete sanatın en tanınmı stadlarını ve ehirdeki t m Ahi Birlikleri'nin ba kanı olan Ahi Baba'yı davet ederdi. Bu heyet, çırak ve kalfanın o g ne kadar rettiklelerinden rnekler alarak kalite ve i çili ini inceledikten sonra, ahlakına, d r stl ne kanaat getirilirse çırak ve kalfa bir st makama terfi ettirilirdi. Bu terfi merasimine " ed Ku anma Merasimi" (Diploma T reni) denirdi. Cerrahpa a Fak ltesi Tıp Tarihi mezuniyetinde bu gelenek s rd r lmektedir.

zere iki kurul tarafından y netilirdi. Birlik Y netim Kurulu, her sanat kolundan kendi yeleri arasında seçtikleri be temsilciden meydana gelirdi. Bu seçilenler de kendi aralarında "Keth da" denen bir Y netim Kurulu Ba kanı seçerdi. Y netim Kurulu te kil edildikten sonra birinci g revli, eski y netim kurulundan t m evrakları ve hesap defterlerini kontrol ederek almak ve son durumu B y k Meclis'e bildirmektir. Y netim Kurulu'nun di er g revleri de yle sıralanmaktadır:

- Her ayın ilk ç g n toplanmak,
- Birlik yelerinin sorunlarını g r mek; onların sorunlarına çareler bulmak,
- Y netim Kurulu'nun ç zemedi i problemleri bir st kurul olan B y k Meclis'e g ndermek,
- Birlik yelerinin kurdukları "Orta Sandık" denilen Kredi ve Yardımla ma Fonunu denetlemek,
- Birli e ait binaların bakımını yaptırmak, bu binaları kiraya vermek veya te kilat mensuplarına kullanırmak,

- Te kilatta çalı anların maa larını demek, ihtiyaca g re i e yenilerini almak,

- ırac ve kalfaların terfi t reni olan ed Ku anma T ren- lerini d zenlemek.

Keth dalık (Ahi Ba- balık): Y netim ku- rulu ba kanı ve y ne- timin en kıdemli ye- siydi. Keth daların g revli, birlik yeleri- nin rettikleri mam l- lerin, y netimce tespit edilen fiyatlarını, h - k mete bildirmektir. Keth daların di er g revleri ise birli in orta sandı na ait ge- lir, vergi ve aidatları- nın hesaplarını kont- rol etmek, ed Ku an- ma T reni'ni d zenle- mek ve devlet ile bir- lik yeleri arasında arabuluculuk g revli yapmaktı.

Yi itba ı: Keth da'dan sonra gelirdi. Birli e, sanat kolunda çalı an personelin bir st sını- fa geçmesi teklif edil- di inde, Yi itba ı, adayın ahl k ve meslek bilgisini ara tırır, esna- fı denetlerdi.

ıba ı: Birlik i yerle- rinde retilen mam l- lerin sa lamlı ını, ze- rafetini, fiyatını kont- rol ederdi

Hakem heyeti: Birlik mensupları arasında do abilecek geçimsizlikleri tatlıya ba lar, t ketici ile retici arasında do an ihtilaflarda, hakem heyeti g revli yaparlardı.

B y k Meclis:

- Y netim Kurulu kararlarını inceler, aylık toplantıların zamanında yapıp yapılmadı ını kontrol ederdi.

"Ahi Ahlakı"nın 124 kuralının bazıları unlar:

- 1- İyi huylu ve g zel ahlaklı olmak,
- 2- İşinde ve hayatında doğru, g venilir olmak,
- 3- Ahdinde, s z nde ve sevgisinde vefalı olmak,
- 4- S z n bilmek, s z nde durmak,
- 5- Hizmette ve vermede ayırım yapmamak,
- 6- Yaptığı iyilikten karşılık beklememek,
- 7- G ler y zl olmak,
- 8- Tatlı dilli olmak,
- 9- Hataları y ze vurmamak,
- 10- Dostluğa nem vermek,
- 11- K t l k edenlere iyilikte bulunmak,
- 12- Tevazu sahibi olmak,
- 13- Hiç kimseyi azarlamamak,
- 14- Anaya ve ataya hizmet etmek,
- 15- Dedikoduyu terk etmek,
- 16- Komşularına iyilik etmek,
- 17- İnsanların işlerini içten, g n lden ve g lery zle yapmak,
- 18- Başkasının malına hıyanet etmemek,
- 19- Sabır ehli olmak,
- 20- C mert, ikram ve kerem sahibi olmak,
- 21- Daima hakkı kullanmak,
- 22- fkesine hakim olmak,
- 23- Suluya yumuşak davranmak,
- 24- Sır saklamak,
- 25- Gelmeyene gitmek, dost ve akrabayı ziyaret etmek,
- 26- İç, dış, z , s z bir olmak,
- 27- K t s z ve hareketlerden sakınmak,
- 28- Maiyetinde ve hizmetindekileri korumak ve g zetmektir...

- Y netim Kuru- lu'nda  z lemeyen anla mazlıkları, resmi makamlara intikal et- tirmeden karara ba - lardı.

- B y k Meclis ka- rarlarını h k mete bildirerek, h k metin esnaf hakkında aldık- ları kararları yelerine duyururdu.

- Devletin, esnaf ve ehir halkı aleyhine al- dı ı kararları m zake- re ederek h k metin ileri gelenleri ile te- mas kurup bu konuda g r bildirirdi.

- Ahi Birlikleri Y - netim Kurulu yeleri arasında çıkan anla - mazlıklara  z m ge- tiren B y k Meclis, her ayın son cuma- sında toplanarak g ndemdeki konuları g r erek karara ba lardı.

Ahi Birlikleri'nin mali ve sosyal kurumları

Esnafın ihtiyacı olan letme Kredisini te- min eden Sanayi Kredi Bankası niteli indeki m esseselere Orta

Sandı ı, Esnaf Sandı ı veya Yardımla ma Sandı ı denilmi tir.

Orta Sandı ı: Her Ahi birli inin bir Orta Sandı ı vardı. Or- ta Sandık Gelirleri:

- 1- yerlerin aidatları,
- 2- Çıranklıktan kalfalı a, kalfalıktan ustalı a geçi te i yeri sahibinin verdi i terfi harçları,
- 3- Te kilata ait m l klerin gelirleri,
- 4- Askere alınan kalfa veya ustanın e i ve çocukları için birlikçe toplanan paralar,
- 5- Di er ba ı lar.

Orta Sandık Giderleri:

1-Orta Sandık'ta biriken kredi fonu hesabından, usta olarak i yerinde asgari ç yıl çalı an ve birlikçe yeni i yeri açma izni olan yeye faizsiz kredi verilirdi. Verilen kredinin bir b l m yeni i yeri sahibine yardım olarak verildi inden geri istenmezdi.

2- Birlik yesinin ani, k ç k nakit ihtiyacını kar ılamak zere borç para verilebilirdi. Bu paranın verilmesinde kefil aranmazdı.

3- Birli e kayıtlı yenin orta ve uzun vadeli sermaye ihtiyaçlarını kar ılamak zere Y ne-tim Kurulu'nun kararı gerekirdi. Bu kararda Orta Sandık'ta ye

olan iki kefilin imzası istenirdi.

4- Aynı sanat kolunda faaliyet g steren birlik yerlerinin, retim yaptıkları malların maliyetlerini d r p, fiyatlarını ucuzlatmak için toptan hammadde alınırdı. Alınan hammadde belli kurallara g re yelere tevzi edilirdi. ncelik, sanatında en eski en çok usta yeti tirmi kidedmi i yeri sahibine verilirdi.

Hammadde ihtiyacını temin eden i yeri sahibi, geri demeyi hemen yapabilece i gibi hammaddenin mam l haline getirildikten ve satı ı yapıldıktan sonra da deyebilirdi. Ancak sandıktan çekilen paranın vadesinden dolayı nemli bir kazanç sa landıysa bu kazancın bir b l m n

hibe etmek zere kredi borcuyla birlikte sandı a derdi.

Ahilikte yardımla ma

Ahi Birlikleri'nde "Hariciler ve Dahililer" olmak zere iki grup ye bulunurdu.

Hariciler: Emekliler, d k nler, sakatlar ve fiilen çalı amayanlardı.

1- Emekliler: Bunlar, çalı amayacak kadar ya lı stadlar olup, i yerlerine gidip gelemeyecek durumda olan kimse-lerdi. Bunların i yerleri kapatılmayıp daha nce yeti tirdikleri ustalardan birisi tarafından i letilirdi. Bu gruptakilere sandıktan herhangi bir para denmedi i gibi bunlar sandık aidatlarını demeye devam ederlerdi.

2- D k nler: Bunlar da çalı amayacak kadar ya lı olan stadlardı. La-

kin bunların i yerleri ve herhangi bir gelirleri olmadı ı için aralarında sıkıntıya d enler çıkabilirdi. hti-yarlı ında b yle g ç duruma d en ustaya, sandıktan yardım yapıldı.

3- Sakatlar ve hastalar: Bunlar, birli-

in daimi yesi iken bir kaza sonucu sakat kalıp çalı amaz durumda olanlar veya herhangi bir hastalı a yakalanarak i g remez hale gelenlerdi. Bunlar da Orta Sandı ın yardım fonundan yararlanırlardı.

4- Dahililer: yerlerinde fiili olarak çalı an çırak, kalfa ve ustalardan m te ekkil olup birli e gelir getiren grubu olu -tururlardı.

T keticinin korunması

Ahilik sisteminde para amaç de il, araçtır. Bu bakımdan i -yerlerinde imal edilen herhangi bir r n n fiyatı, o r nde kullanılan hammaddenin ve i çilik de erlerinin toplamın-

Osmanlı devlet adamları, esnafı kontrol altında tutarak, ihtiyaç maddelerinin halkın eline kolaylıkla geçmesini sağlıyorlardı

dan ibarettir. Çili e, i yerinde yapılan masraflar ve çalı anların cretleri dahil edilirdi. T keticinin temel ihtiyaçları olan birçok r n, aracı kullanılmadan do rudan do ruya retim yapan i yerinde pazarlanırdı.

yerleri, aynı sanat dallarında faaliyet g steren esnafların bir yerde toplandı ı arasta veya çar ılardı. T ketici ihtiyaç duydu u r n buralarda daha çabuk bulmakta hem de aynı cins veya kalitedeki r nleri aynı fiyatla, g n l rahatlı ı içerisinde alabilmekteydi.

Dayanıklı t ketim malları cinsindeki çe itli demir, bakır gibi madeni e yalar zerine, reticinin bir i areti kazanırdı. Bu amblem o r n n adeta kalite belgesi idi. Ç nk bu r n, onu yapan ustanın, çalı anların ve i yerinin v nç kayna ı ve erefiydi.

retim esnasında çıra ın veya kalfanın herhangi bir hatası derhal ustasına bildirilir ve yapılan hata d zeltilirdi. retim esnasında sıkı bir oto kontrol sistemi geli tirilmi ti. Ahilik'te kaliteli ve standart retim elde edebilmek için geli tirilen usul ve kaideler, bug nk Toplam Kalite Denetimi ve oto kontrol sisteminin ilk hayata geçirili idir. Bir bakımdan TSE (T rk Standartları Enstit s) Kurumu'nun, o tarihlerdeki ilk uygulanı ıdır. yerinde çalı anlar ve çalı tırılanlar i ahlakı kurallarına riayet etmeye mecbur tutulmu aksini yapanlar nce ikaz edilmi sonra ufak para cezasına çarptırılmı tır. Bu cezalara ra men kurallara uymayan i sahibinin pabucu, i yerinin damına atılmak suretiyle meslekten ihraç cezası verilmi tir. kaz, te hir, para ve kapatma ceza us lleri, bug n, 4077 sayılı "T keticiyi Koruma Kanunu" kapsamına alınarak, ilk defa bir Ahilik gelene i T.C. Ticaret Kanunu'na girmi tir.

Ahi retim birliklerinde meslekta ların r nlerini taklit etmek, k tlemek yle dursun, "ben siftah ettim kom um siftah etmedi" diyerek m terisini rakibine g nderen bir dayanı ma rne i sergilenmi tir.

yerlerinde çalı an usta ve çıraklar arasında, baba-o ul ili kisi mevcuttu. Çırak, i yerini kendi babasının i yeriymi gibi temiz tutar, hammadde ve malzemeyi lç l kullanırdı.

yeri sahibi olan usta, çırak ve kalfasının ihtiyaçlarını efkatle kar ılar ve onların di er sıkıntılarının ç z m nde yardımcı olurdu. Çırakların ve kalfaların yeti mesi için sanatla alakalı t m bilgilerini onlara retirdi. Kalfalıktan ustalı a geçi te t m masrafları deyerek t ren yapılmasına, e er ihtiyaç varsa o i dalında d kk n açmasına da yardımcı olurdu.

yerindeki i disiplini ve i ahlakı, çırak, kalfa, usta arasındaki sıcak ili kiler, retimde sanatın n planda tutulması, o i yerinde r ne yansıyarak onun kusursuz ve en iyi ekilde retilmesini sa lardı. Bu yolla t keticiler kendili inden korunurdu. M teriye kibar davranmak onu "velinimet saymak", bin yıl sonra bug n gelinen noktada "m teri memnuniyeti" olarak tanımlanmaktadır.

Ahilik ve demokrasi

Demokratik toplum, rg dl toplum demektir. Demokrasi katılımcılıktır. Demokratik toplum, bilinçli bireylerden, t ketici hakları korunan insanlardan, en nemlisi sivil insiyatifin g çlenmesinden geçer. Birincisi, Ahilik kurumları devlet kontrol nde olan ya da devlet eliyle tesis edilen yapılar de ildir. Buna kar ın Ahilik, toplum hayatının d zenlenmesinde etkili ve katılımcı bir kurum zelli i ta ır. kincisi, toplumun t m fertlerini içine almaktadır. Herkesin çalı ma hayatında yer alması, çalı amayacak durumda olanların ise Ahilik fondan yararlandırılması ng r lmektedir. Ustaları çırak yeti tirmeye zorlamaktadır. ç nc s ise, Ahilik'te bilinçli insan yeti tirmeye zel bir nem verilmektedir. Ahiler, g n d zleri çalı ır, geceleri ise, b y klerden birinin kurdu u konuk evinde toplanıp ilim-irfan ve biraz da e lence içeren sohbetlere katılırlar. Ahilik'te, çalı mak renmek ve iyi insan olmak için çaba g sterilmi ve birinin di ersiz olamayaca ı retilegelmi tir. , ahlak ve bilgi birlikte d n lm t r.

çinde bulundu umuz y zılın en nemli de erlerinden birisi olan yerel demokrasi ve y netime katılımın çok daha geli mi rne ini bin yıl nce Ahilik kurumunda rastlamaktayız.

Ahili i, y zıllarca bu topraklarda ya ayan, do rulu u ve isabetlili i asırlarca kanıtlanmı bir ahlak okulu, bir sanat ve retim birli i, toplum refahını ve sosyal bar ı sa layan bir model, toplumsal sorunları tedavi edebilecek bir reçete ve en nemlisi evrenselle memizin kayna ı olarak kabul etmek durumundayız. Ahili i, Ahilik ilkelerini ara tırmadan sosyal ve ekonomik alandaki çalı ma ve ticari sıkıntıları ç zmeye kalkı mak sa lıklı g z kmemektedir. Bu nedenle tarih ve uygarlı ımızdan gelen bu de erlerimizi Atat rk T rkiye'sinin bug nk imkanlarına eklememiz gerekmektedir. lke-mizin kalkınması ve huzura kavu ması için çaba sarfeden herkesin bu ça nımızı dikkate almasını temenni ederiz.

Galip Demir

Ahi K lt r n Araştırma ve Eğitim Vakfı Başkanı